

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
факультет психології та соціології
кафедра педагогічної та вікової психології

Микола Бабій

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОГО
КУРСУ « МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЇ»

Луцьк -2020

УДК 39.037.9

Б-4

Рекомендовано до друку науково методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 2 від 21.10. 2020)

Рецензенти:

Кульчицька А. В. канд. психол. н., доцент кафедри педагогічної та вікової психології.

Остапйовський О.І., канд. психол. н., доцент кафедри педагогіки та психології ВІППО

Бабій М. Ф.

Організація самостійної роботи з навчального курсу « методика викладання психології»/ Микола Федорович Бабій. – Луцьк: Вид-во Волинь, 2020.- 19 с.

Анотація: У методичних рекомендаціях міститься розподіл тематичних завдань для самостійної роботи студентів, що засвоюють навчальний курс «Методика викладання психології». Вони складені у відповідності до визначеної кількості годин та за навчальним планом. Методичні рекомендації розраховані для студентів 3 курсу, напрям підготовки бакалавр – 053 «Психології».

УДК 39.037.9

© Бабій М.Ф., 2020

© Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки, 2020

Зміст

Вступ.....	4 с.
1. Підготовка фахівця в умовах навчання у вищому навчальному закладі.....	11 с.
2. Підготовка фахівця в умовах дистанційного навчання.....	14 с.
3. Список використаних джерел.....	17 с.

Вступ

В сучасних умовах зміни, що відбуваються у вищій школі, вимагають розробку концепції характеру самої освіти. Нова освітня парадигма розглядає як пріоритет інтереси особистості, адекватні сучасним тенденціям суспільного розвитку. Якщо колишні концепції були розраховані на такі символи навчання, як знання, вміння, суспільне виховання, то символами нового погляду на освіту стають компетентність, ерудиція, індивідуальна творчість, самостійний пошук знань і потреба їх вдосконалення, висока культура особистості.

Формування внутрішньої потреби до самонавчання стає і вимогою часу, і умовою реалізації особистісного потенціалу. Здатність людини відбутися на рівні, адекватному його претензіям на високе положення в суспільстві, цілком залежить від його індивідуальної залученості в самостійний процес освоєння нових знань.

Тому однією з цілей професійної підготовки фахівця є необхідність дати студенту міцні фундаментальні знання, на основі яких він зміг би навчатися самостійно в потрібному йому напрямку.

Рішення задач сучасної освіти неможливо без підвищення ролі самостійної роботи студентів над навчальним матеріалом, посилення відповідальності викладачів за розвиток навичок самостійної роботи, за стимулювання професійного зростання студентів, виховання їх творчої активності та ініціативи.

Методологічну основу самостійної роботи студентів становить дієвий підхід, який полягає в тому, що цілі навчання орієнтовані на формування умінь розв'язувати типові і нетипові задачі, тобто на реальні ситуації, де студентам треба проявити знання конкретної дисципліни.

Зважаючи на наявність варіантів визначення самостійної роботи в науковій літературі, ми будемо дотримуватися наступної формулювання: самостійна робота студентів (далі СРС) - це планована робота студентів, яка

виконується за завданням і при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі.

Технологія організації СРС повинна бути поетапною і обґрунтованою. Для ефективного здійснення цього виду діяльності необхідні готовність професорсько-викладацького складу, якісна навчально-методична та відповідна нормативно-правова база.

Під готовністю професорсько-викладацького складу слід розуміти здатність викладачів виділяти найбільш важливі і посильні для СРС теми дисципліни (курсу); стимулювати внутрішні механізми саморозвитку особистості, самоконтролю та самокорекції. При цьому викладачі повинні володіти організаторськими, прогностичними і конструктивними вміннями.

Цілі, завдання та умови реалізації СРС

Основною метою самостійної роботи студентів є покращення професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації, спрямоване на формування дієвої системи фундаментальних і професійних знань, умінь і навичок, які вони могли б вільно і самостійно застосовувати в практичній діяльності.

Таким чином, мова йде про підготовку фахівців завтрашнього дня, конкурентоспроможних у світовому масштабі, вміють творчо, оперативно вирішувати нестандартні виробничі, наукові, навчальні завдання з максимально значимим ефектом, як для себе, так і в цілому для суспільства.

У ході організації самостійної роботи студентів викладачем вирішуються наступні завдання:

- поглиблювати і розширювати їх професійні знання;
- формувати у них інтерес до навчально-пізнавальної діяльності;
- навчити студентів опановувати прийомами процесу пізнання;
- розвивати у них самостійність, активність, відповідальність;
- розвивати пізнавальні здібності майбутніх фахівців.

В ході постановки цілей і завдань необхідно враховувати, що їх виконання направлено не тільки на формування загальнонавчальних умінь і навичок, а й визначається рамками даної предметної області.

В сучасній літературі виділяють два рівні самостійної роботи: керована викладачем самостійна робота студентів і власне самостійна робота.

Саме перший рівень найбільш значимий, тому що він припускає наявність спеціальних методичних вказівок викладача, дотримуючись яких студент набуває і вдосконалює знання, уміння і навички, накопичує досвід практичної діяльності.

Основне завдання організації СРС полягає в створенні психолого-дидактичних умов розвитку інтелектуальної ініціативи і мислення на заняттях будь-якої форми. Основним принципом організації СРС повинен стати переведення всіх студентів на індивідуальну роботу з переходом від формального пасивного виконання певних завдань до пізнавальної активності з формуванням власної думки при вирішенні поставлених проблемних питань і завдань. Таким чином, в результаті самостійної роботи студент повинен навчитися осмислено і самостійно працювати спочатку з навчальним матеріалом, потім з науковою інформацією, використовувати основи самоорганізації і самовиховання з тим, щоб розвивати надалі вміння безперервно підвищувати свою кваліфікацію.

Вирішальна роль в організації СРС належить викладачеві, який повинен працювати не зі студентом «взагалі», а з конкретною особистістю, з її сильними і слабкими сторонами, індивідуальними здібностями і схильностями. Завдання викладача - побачити і розвинути кращі якості студента як майбутнього фахівця високої кваліфікації.

Умови, що забезпечують успішне виконання СРС

1. Вмотивованість навчального завдання (для чого, чому сприяє).
2. Постановка пізнавальних завдань.
3. Алгоритм виконання роботи, знання студентом способів її виконання.
4. Чітке визначення викладачем форм звітності, обсягу роботи, термінів її подання.
5. Визначення видів консультаційної допомоги (консультації настановні, тематичні, проблемні).
6. Критерії оцінки, звітності і т.д.

7. Види і форми контролю (практика, контрольні роботи, тести, семінар та ін.)

Самостійна робота включає відтворюючі творчі процеси в діяльності студента. Залежно від цього розрізняють три рівні СРС: репродуктивний (тренувальний); реконструктивний; творчий, пошуковий.

Самостійні тренувальні роботи виконуються за зразком: рішення задач, заповнення таблиць, схем і т. д. Пізнавальна діяльність студента проявляється в впізнаванні, осмисленні, запам'ятовуванні. Мета такого роду робіт - закріплення знань, формування умінь, навичок.

Самостійні реконструктивні роботи. В ході таких робіт відбувається перебудова рішень, складання плану, тез, анотування. На цьому рівні можуть вивчатися першоджерела, виконуватися реферати. Мета цього виду робіт - навчити студентів основам самостійного планування та організації власного навчального праці.

Самостійна творча робота вимагає аналізу проблемної ситуації, отримання нової інформації. Студент повинен самостійно зробити вибір засобів і методів рішення (навчально-дослідні завдання, курсові та дипломні роботи). Мета даного виду робіт - навчання основам творчості, перспективного планування, відповідно до логіки організації наукового дослідження.

Таким чином, для організації і успішного функціонування самостійної роботи студентів необхідні:

1. Комплексний підхід до організації СРС (включаючи всі форми аудиторної і позааудиторної роботи).
2. Забезпечення контролю над якістю виконання СРС (вимоги, консультації).
3. Використання різних форм контролю.

Основні характеристики самостійної роботи студентів

Основні характеристики СРС:

1. Психологічні умови успішності СРС. Перш за все - це формування стійкого інтересу до обраної професії та методам оволодіння її особливостями, які залежать від наступних параметрів:

- взаємини між викладачами і студентами в освітньому процесі;
- рівень складності завдань для самостійної роботи;
- включеність студентів в формовану діяльність майбутньої професії.

Як будь-який вид людської діяльності, навчальна діяльність з психологічної точки зору являє собою процес вирішення специфічних завдань. Відмінність навчальних задач від всяких інших полягає в тому, що їх метою є зміна самого суб'єкта, яке полягає в оволодінні певними способами дії, а не в зміні предметів, з якими діє суб'єкт. Необхідність у постановці та вирішенні таких задач виникає перед суб'єктом лише в тому випадку, якщо йому необхідно опанувати такими способами дії, в основі яких лежать узагальнення теоретичного типу.

Розглядаючи навчальну діяльність як процес вирішення завдань, слід виділити наступні її ланки.

По-перше, постановка навчальної задачі. У педагогічній психології відомо, що мета виникає в результаті конкретизації змістоутворюючих мотивів діяльності. Функцію цих мотивів може виконати тільки інтерес до змісту засвоєваних знань, без якого неможлива не тільки самостійна постановка навчальної задачі, але і прийняття задачі, поставленої педагогом. Тому навчання, що має своєю метою підготовку студентів до самостійної навчальної діяльності, має забезпечити, насамперед, формування таких інтересів.

По-друге, застосування оптимальних способів вирішення завдання. Між навчальною діяльністю під керівництвом викладача і самостійними її формами існує принципова відмінність, на яке не звертається достатньої уваги. Коли викладач веде студентів від поняття до дійсності, такий хід має силу тільки методичного прийому. Коли мова йде про формування поняття шляхом самостійної роботи з навчальними матеріалами та засобами, умови діяльності рішуче змінюються.

Першим серед цих умов є формування способів логічного аналізу джерел навчальної інформації, зокрема, інформаційних моделей, в яких фіксується зміст наукових понять, що одночасно складає одну з найважливіших завдань

навчання, розрахованого на підготовку студентів до самостійної навчальної діяльності.

Другою важливою умовою переходу до самостійної навчальної діяльності є оволодіння продуктивними способами вирішення навчальних завдань, і забезпечення цієї умови практично неможливо без активного методологічного та методичного участі викладача.

По-третє, здійснення контролю та оцінки за ходом і результатом розв'язання задачі. Формування контрольно-оцінних операцій повинно йти від оволодіння способами контролю та оцінки дії викладача та інших студентів через контроль і оцінку власної роботи під керівництвом викладача до самоконтролю і самооцінки самостійної освітньої діяльності.

2. Професійна орієнтованість дисциплін. Безперечність цього навчально-змістовного тези з точки зору знань, залучення до творчої професійної діяльності, ефективного особистісного взаємодії в професії не повинна применшувати значення загальних знань відповідних блоків дисциплін навчального плану.

Крім того, глибина профілювання тих чи інших дисциплін повинна враховувати психологічні закономірності багаторівневого розподілу майбутніх професіоналів: бакалаври, спеціалісти, магістри.

3. Обмежений бюджет часу студента. По-перше, при формуванні тимчасового обсягу свого предмета викладач повинен враховувати загальну сумарну навантаження студентів поза найчастіше досить суб'єктивної думки безсумнівною важливості саме «моєї» дисципліни.

По-друге, інтенсифікація освітнього процесу передбачає чітку організацію СРС за рахунок зменшення рутинної роботи студента в семестрах.

4. Індивідуалізація СРС, яка включає:

- збільшення питомої ваги інтенсивної роботи викладача з більш підготовленими студентами;
- розподіл заняття на обов'язкову і творчу частини (для всіх, що виявляють інтерес і здібності до більш важкими і, головне, - нестандартними задачами, додатковими питаннями, учбово-проблемними ситуаціями і т. д.)

- регулярність консультацій з тими, яких навчають;
- вичерпне та своєчасне інформування про тематичний зміст самостійної роботи, термінах виконання, потреби в допоміжних засобах, формах, способах контролю й оцінці підсумкових результатів.

Структура та етапи СРС

Обов'язковою умовою, що забезпечує ефективність СРС, є дотримання етапності в її організації та проведенні. Можна виділити наступні етапи керованої самостійної роботи студентів.

Перший етап - підготовчий. Він повинен включати в себе складання робочої програми з виділенням тим і завдань для СРС; наскрізне планування СРС на семестр; підготовку навчально-методичних матеріалів; діагностику рівня підготовленості студентів.

Другий етап - організаційний. На цьому етапі визначаються цілі індивідуальної та групової роботи студентів; читається вступна лекція, проводяться індивідуально-групові настановні консультації, під час яких роз'яснюються форми СРС та її контролю; встановлюються терміни і форми подання проміжних результатів.

Третій етап - мотиваційно-дієвий. Викладач на цьому етапі повинен забезпечити позитивну мотивацію індивідуальної та групової діяльності; перевірку проміжних результатів; організацію самоконтролю і самокорекції; взаємообмін і взаємоперевірку відповідно до обраної метою.

Четвертий етап - контрольньо-оцінний. Він включає індивідуальні та групові звіти та їх оцінку. Результати можуть бути представлені у вигляді дипломної, курсової роботи, реферату, доповіді, схем, таблиць, усних повідомлень, моделей, макетів, звітів і т.п. (Залежно від дисципліни і спеціальності). Контроль СРС може здійснюватися за допомогою проміжного і підсумкового тестування, написання в аудиторії письмових контрольних робіт, складання колоквиумів, проміжних заліків ін..

Розподіл завдань для самостійної роботи навчального матеріалу за темами

Завдання №1 Ознайомитись з нормативними документами щодо організації навчання у вищій школі.

Зміст фахової освіти як найважливіша складова освітньої політики держави. Рівні формування змісту освіти: загальне теоретичне уявлення; навчальна дисципліна; навчальний матеріал. Компетентнісний підхід до формування змісту освіти. Двоїстість представленості змісту освіти в діяльності викладача і діяльності студента.

Закон України «Про вищу освіту». Нормативні документи щодо розроблення змісту освіти і навчання. Національна рамка кваліфікацій. Професійний стандарт. Стандарт вищої освіти.

Освітня (освітньо-професійна, освітньо-наукова) програма. Навчальний план. Програми навчальних дисциплін як основна форма фіксації змісту навчальної дисципліни. Необхідність врахування міждисциплінарних зв'язків при їх розробці.

Результати роботи подати у формі звіту

Завдання 2. Визначить загальні основи педагогіки вищої школи

Психологія та педагогіка вищої школи як галузь наукового дослідження. Криза вищої освіти. Основні напрями реформування. Предмет і основні категорії психології та педагогіки вищої школи. Завдання педагогіки та психології вищої школи на сучасному етапі. Структура навчального процесу у вищому навчальному закладі. Криза вищої освіти. Основні напрями реформування. Риси кризи вищої освіти. Шляхи реформування вищої освіти. Гуманітаризація освіти.

Результати роботи подати у формі звіту

Завдання 3. Дати характеристику методів навчання

Визначити зміст понять «технологія», «методика», «метод» у сучасній педагогіці.

Специфіка методів навчання фахових дисциплін у вищій школі. Система словесних методів навчання: опис, пояснення, розповідь, лекція, бесіда, семінар.

Система словесно-наочних методів навчання фахових дисциплін. Демонстраційний дослід. Місце та значення демонстраційного дослідження. Вимоги до демонстраційного дослідження. Методика демонстрування дослідів. Методика використання технічних фахових дисциплін.

Система словесно-наочно-практичних методів навчання фахових дисциплін.

Методика використання в навчанні розрахункових задач з фаху. Методика відбору задач для практичних занять у вищій школі. Методика розв'язання експериментальних задач.

Напрямки удосконалення методів навчання фахових дисциплін.

Результати роботи подати у формі звіту

Завдання 4. Охарактеризуйте засоби активізації пізнавальної активності студентів

Методи активізації роботи студентів у вищій школі. Активізація механізму сприймання.

Емоційність як шлях активізації сприймання. Прийоми формування позитивних емоцій у процесі навчальних занять.

Наочність та її роль в активізації сприймання. Стимули активізації пізнавальної діяльності студентів.

Поняття інтенсифікації навчання. Психологічні особливості індивідуальної та групової форм навчальної роботи. Групові форми навчальної роботи як фактор інтенсифікації навчання. Поняття про проблемне навчання.

Проблеми впровадження модульного навчання в освітній процес.

Результати роботи подати у формі звіту

Завдання 5. Дайте характеристику

Форм організації освітнього процесу. Які особливості денної (очна) та заочної форм навчання? Особливості екстернатної форми навчання.

Групові та індивідуальні форми організації навчальної роботи із студентами.

Результати роботи подати у формі звіту

Завдання 6. Розкрийте сутність.

Комп'ютерний практикум: мета, технічне, методичне та організаційне забезпечення. Зміст навчальних занять.

Поняття про ділові навчальні ігри. Принципи організації ділових ігор.

Індивідуальні навчальні заняття. Консультації. Організація та проведення наукових дискусій.

Результати роботи подати у формі звіту

Завдання 7. Розкрийте особливості організації наукової роботи студентів

Місце курсових та дипломних робіт, навчальної та виробничої практики в системі видів навчання фахових дисциплін у технічному університеті. Проектування як творча діяльність студентів технічного ВНЗ, що завершує вивчення цілого ряду спеціальних дисциплін. Головна мета курсового проектування в технічному університеті. Курсові проекти за завданням підприємств та організацій. Вимоги до оформлення курсового проекту.

Головна мета підготовки дипломного проекту (магістерської дисертації). Взаємозв'язок дипломного проектування та переддипломної (науково-дослідної) практики. Ступінь складності проблем, що виносяться на дипломне проектування. Педагогічні вимоги до структури та оформлення дипломного проекту (магістерської дисертації). Етапи дипломного проектування.

Підготовка до захисту. Захист курсових робіт та проектів. Випускні экзамени. Захист дипломних проектів магістерських дисертацій.

Результати роботи подати у формі звіту

Завдання 8. Розкрийте методичні прийоми організації та проведення практики

Практика як спеціальна форма освітнього процесу. Різновиди практики: навчальна, виробнича, технологічна, експлуатаційна, конструкторська, педагогічна, економічна, науково-дослідна, переддипломна тощо. Їхні цілі, завдання, місце у структурі навчального плану підготовки фахівця. Проблема адаптації студентів до умов виробництва в процесі навчальної практики.

Робота кафедри з підготовки студентів до проходження практики. Планування та організація діяльності студентів в процесі практики. Форми індивідуальних завдань студентів. Організаційні форми аналізу результатів та підведення підсумків практики, яку пройшли студенти.

Результати роботи подати у формі звіту

Завдання 9. Шляхи організації самостійної роботи

Самостійна робота студентів (СРС), її сутність і значення. Цілі СРС та основні принципи її організації.

Психолого-педагогічні особливості СРС порівняно з іншими видами навчальної роботи у вищій школі. Типи самостійних робіт.

Структура та послідовність дій викладача та студента в процесі організації та реалізації самостійної роботи студентів. Різновиди СРС та педагогічне управління ними. Організаційне, методичне та матеріально-технічне забезпечення СРС. Труднощі в організації СРС. Методи та засоби активізації СРС. Стимули та мотивація. Рівні, цілі та форми контролю СРС.

Особливості організації самостійної роботи студентів при заочному і дистанційному навчанні. Організація самостійної роботи студентів екстернату.

Результати роботи подати у формі звіту

Завдання 10. Види контролю за якістю знань

Яка мета та значення контролю результатів навчання фахових дисциплін? Система змісту контролю результатів навчання. Взаємозв'язок контролю та цілей навчання.

Функції контролю знань студентів: навчальна, діагностична, вимірвальна та оцінювальна, виховна, розвивальна, мотиваційно-стимулююча.

Розкрийте поняття: контроль, перевірка, оцінювання, відмітка, облік. Співвідношення між ними.

Охарактеризуйте принципи організації контролю: принцип індивідуального характеру перевірки та оцінювання знань студентів; принцип систематичності перевірки та оцінювання знань; принцип тематичності; принцип диференційованого оцінювання успішності студентів; принцип єдності вимог викладачів до студентів; принцип об'єктивності. Види перевірки навчальної роботи студентів. Проміжний контроль, його цілі та завдання. Види проміжного контролю: а) вхідний; б) поточний; в) рубіжний (модульний, тематичний, календарний); г) контроль збереження знань. Підсумковий контроль. Методи і форми організації контролю, шляхи їх вдосконалення. Метод спостереження. Метод усної перевірки. Метод письмових робіт. Метод практичних робіт. Метод тестів. Модульно-рейтингові системи оцінювання якості навчання.

Основні критерії перевірки знань студентів та їхня характеристика. Норми оцінювання, як стандартизовані вимоги, якими має керуватися викладач, оцінюючи знання студента. Співвідношення понять «норма оцінювання» та «оцінка».

Загальне поняття про стандартизований контроль знань студентів. Методичні особливості підготовки завдань для стандартизованого контролю.

Результати роботи подати у формі звіту

Завдання 11. Розкрийте сутність дидактичних засобів.

Функції дидактичних засобів: пізнавальна, формуюча, навчальна. Характер завдань, для розв'язання яких доцільно застосовувати дидактичні засоби.

Типи класифікацій дидактичних засобів.

Поняття навчальної техніки. Співвідношення понять «дидактичні матеріали» та «технічні засоби навчання». Методичні рекомендації щодо розробки дидактичних матеріалів для технічних засобів навчання.

Поняття про інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) як результат сполучення засобів комп'ютерної техніки, засобів зв'язку, засобів зберігання та відображення інформації. Тісний зв'язок ІКТ з комп'ютерним навчанням. Політика в галузі освіти і комп'ютеризовані технології. Основні напрями застосування комп'ютеризованих технологій у вищій освіті. Модернізація системи управління ВЗО. Використання у різноманітних навчальних курсах. Дистанційна освіта.

Інформаційні технології в інтелектуальній діяльності. Локальні мережі. Експертні системи.

Результати роботи подати у формі звіту

Завдання 12. Основні етапи організації наукової праці викладача фахових дисциплін

Етапи планування та організація особистої діяльності викладача фахових дисциплін. Етапи підготовки викладача до освітнього процесу - річне планування тем лекцій та практичних занять. Самоосвіта та робота із засвоєння передового педагогічного досвіду. Науково-методична робота викладача фахових дисциплін.

Основи техніки саморегуляції в професійній діяльності педагога.

Результати роботи подати у формі звіту

Завдання 13. Визначить особливості студентського віку

Психологічна характеристика студентства як періоду пізньої юності або ранньої дорослості. Суперечливості та кризи студентського віку. Вищий навчальний заклад як один із провідних факторів соціалізації особистості студента як фахівця. Професіоналізація особистості студента як новоутворення віку. Фахова компетентність як показник психологічної готовності студента до професійної діяльності.

Фахова компетентність як показник психологічної готовності студента до професійної діяльності

Результати роботи подати у формі звіту

Завдання 14. Розкрийте особливості студентської групи

Психологічні особливості студентської групи та її структура. Розвиток студентської групи, характеристика студентського колективу. Міжособистісні стосунки в студентській групі. Проблема лідера та лідерства. Психологічні особливості студентського самоврядування. Групові норми, статус, настрої.

Самоствердження, Групова ідентифікація Соціальні Соціальна фасилітація та інгібіція. Соціальні очікування та порівняння.

Психологічні особливості студентського самоврядування

Результати роботи подати у формі звіту

Список рекомендованих джерел

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України / А. М. Алексюк. - К.: Либідь, 1998.-558 с.
2. Асеев В.Г. Мотивация поведения и формирования личности / В. Г. Асеев. – М. 1976.-325 с.
3. Атанов Г.А. Возрождение дидактики - залог развития высшей школы / Г. А. Атанов. - Донецьк, 2003. - 175 с.

4. Атутов П. Р. Технология и современное образование / П. Р. Атутов // Педагогика. - 1996. - № 2. - С. 16-25.
5. Бабанский Ю. К. Оптимизация процесса обучения / Ю. К. Бабанский. - М., 1977.-336 с.
6. Балл Г. А. Теория учебных задач: Психолого-педагогический аспект / Г. А. Балл. - М.: Педагогика, 1990. - 184 с.
7. Беспалько В. П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения / В. П. Беспалько. - М., 1995. - 267 с.
8. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання /І. Д. Бех. - К., 1998. - 324 с.
9. Библер В. С. Мышление как творчество / В. С. Библер. - М.: Политиздат, 1975.- 400 с.
10. Бондарчук Е.И. Основы психологии и педагогики: Курс лекцій / Е. И. Бондарчук, Л. И. Бондарчук. - Киев: МАУП, 2001. - 224 с.
11. Бордовский Г. А. Новые технологии обучения: Вопросы терминологии / Г. А. Бордовский , В. А. Извозчиков // Педагогика. - 2007. - № 5. - С. 16-22.
12. Брудный А. А. К теории коммуникативного воздействия / А. А. Брудный // Теоретические и методологические проблемы социальной психологии. - М.: МГУ, 1977.-С. 32-49.
13. Брушлинский А.В. Психология мышления и проблемное обучение / А. В. Брушлинский. - М.: Знание, 1995. - 224 с.
14. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи / С. С. Вітвицьк- К.: Центр навчальної літератури, 2003. - 314 с.
15. Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи / С. С. Вітвицька- К.: Центр навчальної літератури, 2005. - 396 с.
16. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навч. посібн. / А. І. Кузьмінський- К.: Знання, 2005. - С. 320-358.
17. Кулюткин Ю. Н. Творческое мышление в профессиональной деятельности учителя / Ю. Н. Кулюткин // Вопросы психологии. - 1986. - №2. - С. 21-30.

18. Курлянд З.Н. Педагогіка вищ. шк. / З. Н. Курлянд- К.: Знання, 2007. - С. 226-333.
19. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрантів і аспірантів / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. - К.: ТОВ «Філ-студія», 2006.-С. 195-209.
20. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: Навч. посібн. для студентів вищих навчальних закладів / Т. І. Туркот. - К.: Кондор, 2011.- 628 с.
21. Фіцула М.М. Педагогіка / М. М. Фіцула. - К: Видавничий центр “Академія”, 2000. - 542 с.